

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

havonta megjelenő kiadványa

VII. évfolyam 76. szám 2003. június

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék,,,”

(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor

- hívottan és hívatlanul –

- mindenkit szeretettel vár a

Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Lapunk az interneten: www.magyar-orm.axelero.hu honlapon.

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@mail.datanet.hu

---

Gondolatok az örmény liturgia nyomán

„Házadat szentség illeti:

Te, aki dicsőségbe öltözködtél,

öltöztess minket is szentséged fényébe,

övezd derekunkat az igazsággal.”

Június a nyár első hónapja, ekkor öltözik igazán dús ruhába a természet. Gondoljunk a növekvő búzakalászra, a virágokra. Sok helyen e hónap végén gyűjtik a sokat érő gyógynövényeket. A természetet Isten templomának is nevezzük: az Ő alkotása, és az Ő dicsőségét juttatja eszünkbe. Egyben az Ő igazságát is.

Világosító Szent Gergely hozta el az igazság világosságát az örmény népnek, hogy „körülövezze” magát vele s helytálljon az élet és a történelem viharában.

Dr. Sasvári László

*****

Klubest

A májusi klubestről való beszámolás mellett tartozunk Olvasóinknak az áprilisi klubesten bemutatott filmről szóló beszámolóval is. Ez a korábbi klubestet érintő beszámoló a Duna TV által forgatott filmről szól; értelemszerűen a „régebbi”, tehát áprilisi csak a májusi, az „újabb” klubest után következik. Májusban tehát:

A Közel-Keleten jártunk...

...bár ki sem mozdultunk Budapestről, sőt, abból az épületből, ahol a Fővárosi Örmény Klub estjeit rendszeresen tartja. A fizikai elmozdulás csupán néhány méternyit jelentett. A Magyarok Háza emeleti, oszlopos terében (mondhatni: a foyerben) volt ugyanis a rendezvény, nem pedig a megszokott Bartók teremben.

Ezúttal igen gazdag fotókiállítás megnyitója zajlott. *Szabó László*, aki módszeresen járja és fotózza a világot (és aki legutóbb Libanonról és ottani örmény emberekről, épületekről tartott diavetítéses előadást a klubban), „*Iraki arcok - iráni városok - örmény emlékek*” címen mutatott be több tucatnyi képet.

Amilyen gazdag volt a bemutatott fotóanyag, olyan gazdag volt a vernissage is, amellyel a Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület közösen örvendeztette meg a megnyitó közönséget.

Fogolyán Kristóf Improvizáció című művét hallhattuk először, amelyet a fuvolaművész a tőle megszokott igényességgel adott elő. Ezután a klub háziasszonya, *dr. Issekutz Sarolta* tartott bevezetőt, majd *Lányi Zsolt* V. kerületi és országos képviselő nyitotta meg a kiállítást, hangsúlyozva a múlt megbecsülésének, ápolásának és tudatos bemutatásának fontosságát.

Várady Mária szokás szerint szenvedéllyel és - ahol annak helye volt - csipetnyi humorral mutatta be az általa hozott verseket. A versek sorát *Szilvay Ingrid* éneke szakította meg és fűszerezte azzal, hogy a távoli, általunk többnyire csak képekről, filmekről ismert tájak, épületek hangulatát tovább emelte a zenével: arab dal, majd örmény dal következett. Az ének szárnyán végül gyimesi csángó kesergők csendültek, míg Várady Mária a maga részéről Grigor Narekaci „Könyörgés”-ével fejezte be a műsort.

Issekutz Sarolta záró szavai után további meglepetés várta a kiállítás megnyitó résztvevőit: az állófogadás részeként ugyanis az örményországi (ezúttal tehát nem erdélyi) örmény konyha különféle fogásaival gazdag asztal várt mindenkit. Ez utóbbi nem mellőzhető. Ugyanis valóban ízekről, receptekről, ennivalóról volt szó, de... De az egész gyomorünnep előkészítését (bevásárlás, főzés, előkészítés) és lebonyolítását *Sergio Tabeira* vállalta és végezte. Ha valaki úgy véli, hogy ez a név egyáltalán nem örmény hangzású, annak tökéletesen igaza van. Tabeira úr ugyanis uruguay-i, akinek azonban lévén sok örmény barátja és ismerőse... jól megtanulta az örmény konyhát. Magyarország kellős közepén, a klubnapon a jobbára magyarörmény származásúak népes közönségét családtagjai segítségével tartotta jól.

Tetszik látni, ez is globalizáció.

Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...

Az EÖGYKE jelmondataul, s így természetesen lapunk mottójául is szolgáló Vörösmarty-idézet volt a címe a Duna TV által az erdélyi magyarörmények között, elsősorban Gyergyószentmiklóson, Erzsébetvároson, Szamosújvárott és Csíkszépvízen forgatott filmnek, amely a Fővárosi Örmény Klub áprilisi műsorának gerincét szolgáltatta. (A filmet adásból felvett kazettáról láthatta a közönség.)

Filmet kép nélkül bemutatni bizony, kissé lehetetlen vállalkozás, így ezúttal mi a hanganyagra koncentráltunk.

Következzék néhány részlet abból, amit az interjúalanyok elmondtak, természetesen a film szerinti megszólalási sorrendben. Elsőnek *Zakariás Péter* (ahogy mindannyian szeretettel emlegetni szoktuk, s nem csak korára való tekintettel: Péter bácsi) szavait idézzük. Sajnos, azt a kedves, kissé éneklő székelyföldi kiejtést, ahogyan a gyergyószentmiklósi öregúr is beszél, nyomtatásban ugyancsak lehetetlen visszaadni.

Zakariás Péter, Gyergyószentmiklós

„1643-ban, akkor volt az első beszivárgás, mert először úgy tájékozódta! Mert itt a Kárpátokban, itt a hegyekben három évig olyan várakozó helyzetben voltak. Moldovából, a rendes lakóhelyükről elűzték... Otthagyták a lakóházaikat s a templomaikat s mindent, aztán ide a hegyekbe húzódtak meg s onnan, ugye, átszivárogtak itt, a Gyimesi szoroson, tudakolóztak, hogy hát itt milyen a helyzet. 1643-ban akkor egy kisebb... pár személy jött, mert 1672-ben akkor egyszerre hetven család jött. Akkor a községi elöljáró kiment a helyszínre... a mostani örmény temető, ahol van, oda érkeztek annak idején lóval-szekérral, ott sátrakat vertek le és... mert a falunak az a része nem volt beépítve, mezőség volt, legelő abban az időben. Aztán kiment az elöljáró és... látta, hogy milyen népek, kérték, hogy pár

napig pihenhessenek. Egy pár nap után kérték, hogy, nem tudom, valamit csereberéljenek, árut, mit... Aztán megegyeztek abban, hogy fizetnek ennyi ezüst forintot, azt hiszem 27 ezüst forintot kellett fizetni. Így megadták a letelepedést."

Lázár Alfréd, Gyergyószentmiklós:

„Kimentek, elmentek Magyarországra, vagy tovább és kis számú... kevés számú emberből akármilyen kevés megy el, akkor az már nagyon megéreződik. Így nálunk más a helyzet, mint például Magyarországon, mert mi örmény vallású magyarok vagyunk. Mi nem vagyunk örmények, nálunk nincsen örmény kormányzat vagy önkormányzat, mi csak egyszerűen örmény vallásúak vagyunk, örmény katolikusok. Nem is ismerjük a nyelvet, már rég, már nagyszüleink sem ismerték, nem tudtak örményül, csak magyarul. Magyarul érzünk s magyarul beszélünk. Sportnyelven mondva, hogyha a magyar válogatott játszik az örmény válogatottal, akkor a magyaroknak drukkolunk. De azért egy kicsit fáj a szívünk, hogyha kikapnak az örmények. Büszkéek vagyunk az örmény múltunkra és őseinkre, s büszkéek vagyunk arra, hogy magyarok vagyunk. Nehéz ezt megérteni, akiben ilyen... nincs ilyen kettősség, hogy mind a kettőre büszkének lehet lenni, de mi itt azok vagyunk.

Gyergyószentmiklóson csak egyféle örmény van, a 16-17-ik században Moldovából bejött örmények leszármazottai, tehát úgynevezett új örmény, aki mondjuk Musza Dag után, vagy azt követő évtizedekben jött volna, ilyen nincs egy se. Ezért egységes az örménység, mind római katolikus, mind hitbuzgó és mind jó magyar."

Esztegár János, Szamosújvár:

„A legenda úgy tartja, hogy királyi ivadékok vagyunk. Lehet, hogy úgy van. /.../ Persze, a Kaukázus következett, következett a Krím félsziget, száz év, százötven év, majd Moldova vagy kétszáznegyven év. Mindenhol letelepedtek, mindenhol dolgoztak, mindenhol építettek. S aztán utána, mintha a génjeikbe beléivódott volna, csak nyugatra, csak nyugatra: (Esztegár János ezekután arról beszélt, hogy egy északi és egy déli vonulatban érkeztek az örmények Erdélybe.)

„Besztercén telepedett le a templomi (értsd: egyházi - a szerk.) vezetőség is, tehát a főpapság, és a déli része, az Gyergyóban telepedett le, Szépvízen és Erzsébetvároson. Azt meg kell említeni, hogy se a legenda, se a történelem nem beszél semmilyen civil vezetőkről, ennek a csoportnak az élén, akik elindultak 1200-ban Örményországból idáig. Mindig csak a vallási vezetőkről tárgyal, tehát nagyjából... tehát nagyjából a főpapságuk vezette őket ide."

Dr. Jakubinyi György érsek, örmény apostoli kormányzó, Gyulafehérvár:

„A híveimmel folytatott párbeszédéből mondhatom azt, hogy a négy megmaradt örmény katolikus plébánián a haldokló embernek a félelme terjeng. Román testvéreink alig várják, hogy kihaljanak teljesen, hogy a templomaikba bejöhessenek, mert az ő saját 1800 templomukat ma sem adták vissza teljesen az ortodoxok, amit az állam vett el és adott át az ortodoxiának 1948-ban. Az örmény, hatalmas templomok ott állanak: Gyergyószentmiklós, Szamosújvár, Szépvíz, Erzsébetváros. Szamosújvár és Erzsébetváros magyar királyi, örmény jogú város lett, de a templomot nehéz karbantartani, természetes, hogy nyugati segítség nélkül nem is lehetne. A budapesti Örmény Önkormányzat is nagyon sokat segít, van olyan helyzet, például Erzsébetvárost 17 katolikus örmény van még. Két templomukat már eladták, az egyiket éppen a gyulafehérvári, tehát az Erdélyi Püspökség vette meg az I. Világháború előtt, az most 70 római katolikus hívőnek a plébániatemploma, de örmény feliratú templom. És a másikat, egy kicsit, azt a szászok vették meg 1947-ben, hogy nekik is legyen evangélikus templomuk Erzsébetvárost, mert nem volt. De a kéttornyú Szent Erzsébet templom ott áll a város főterén, még azelőtt Erzsébetvárosnak Ebesfalva volt a neve, azt mondják, a hagyomány szerint, hogy hát I. Apaffy Mihálynak a vadászebjeit ott tenyésztették

s ezért volt Ebesfalva. Az örmények kérték Szent Erzsébet tiszteletére a címet s az örmény városjogot, s akkor lett Erzsébetváros. De a 17 emberrel - van egy Alapítványuk is - lehetetlen azt a nagy templomot karbantartani, restaurálni... és ott áll a jövő, hogy mi lesz ezzel a templommal és a műkincsekkel. Természetesen a műkincseket idővel - és már ez folyamatban van - összegyűjtik, egyházi múzeumban is kerül. De a jövőre a kilátás nagyon gyenge, mert a négy plébániáról elszármazott örmények beolvadnak: vagy a magyarságba vagy pedig újabban a románságba is. És az ifjúság nagyon gyér."

Hajdó István főesperes, Gyergyószentmiklós:

„S a 89-es fordulat után páter Fogolyán Miklós Velencéből hazajött azzal a nagy gondolattal, hogy az erdélyi örménységet egy picikét összegyűjti és fölrázza. El is indította a munkáját, nagyon nehéz volt, hiszen Gyergyószentmiklóson lakott, ide nevezték ki, aztán járt Szamosújvárra, Szépvízre, Erzsébetvárosra. Külön élmény volt számunkra és számára is, hogy az örmény örökséget erre a modern számítógépre az összes - ami megmaradt örökség - azokat összegyűjtötte. Sajnos a halála után - nem tudjuk, milyen körülmények között - valaki úgy elmenekítette, hogy azóta se találjuk. S azóta aztán mi próbáljuk szárnyaink alá venni az örmény egyházközséget, szeretni őket, mint a kicsi testvért. És úgy hiszem, hogy a nagy nemzeteknek példaértékű lehet - legalábbis én lelkiismeretem szerint el merem mondani - és ezt úgy szeretném mindenkinek a lelkére kötni, hogy a nagyoknak az lenne a küldetésük és a feladatuk, hogy a kicsiket szeressék. És engedjék, hogy megmaradjanak, mert ez örökség, kulturális, hitbeli örökség, ugyanakkor - úgy, ahogy mondtam - egy színfoltja a világnak is, de Gyergyószentmiklósnak."

Kovrig Anna, Szamosújvár:

„Igen. Igen, minden vasárnap a templomban a mise, tehát a mise-részek örményül folynak, örményül énekeljük őket. Ezt majd kivágja: sajnos, nem értjük, hogy mit énekelünk, de mi énekelünk... Tudjuk, hogy a Miatyánkot énekeljük, de amúgy, sajnos, az örmény nyelvet nem ismerjük.”

Dr. Jakubinyi György érsek, örmény apostoli kormányzó, Gyulafehérvár:

„A görögkatolikusokat egy tollvonással a román kommunista állam ortodoxszá nyilvánította, természetesen együttműködve az ortodox testvérekkel. S amikor ezt az erdélyi katolikus örmények látták, féltek attól, hogy őket is, mint önálló, örmény katolikus, tehát keleti rítusú katolikus egyházat, egyszerűen alárendelik a bukaresti, apostoli, gregorián, tehát nem katolikus örmény egyháznak. S ezért 1948-ban úgy diktálták be a kultusz-ügyosztálynál, vagy Állami Egyházügyi Hivatalnál, ahogy a 30-as konkordátum előtt szerepeltek, vagyis a gyulafehérvári Római Katolikus Püspökség örmény szertartású plébániái. Négy plébánia. Romániában egyébként 18 kisebbségnek van saját védelmi (értsd: politikai-érdekvédelmi - a szerk.) szervezete, ahol is a legnagyobb a magyarságé - létszám szerint is - az RMDSz, s az örmények Uniója. A vezetőség, sajnos, miután éveken át együtt harcolt a többi - többek között a magyar - kisebbséggel is kisebbségi jogokért, a Nagyrománia Párt felé irányul, ők azok, akik nem akarják tudomásul venni, hogy léteznek Erdélyben magyarörmények." (Egy dokumentumfilm szövegét - vagy abból részleteket - lehallgatni nehéz; sokszor kell az embernek 5-10 másodperces részeket ismét és ismét visszajátszania, hogy maradéktalanul leírhasa azt, ami elhangzik. S olyankor szinte „belesüllyed" az elhangzó szavak, mondatok súlyos, néha keserves tartalmába. Abba, ami a szavak mögött áll, ami a nyilatkozók tekintetéből sugárzik. Így aztán a szerkesztőnek munka közben egy-kétszer könny szökött a szemébe. S hogy ezt enyhítse, megnyugtatóként felemlíti, hogy a film zárásaként elhangzó versnek, az örmény Rafael Bagadarian sorainak alámondását a film készítői, affinitásukat igazolva, stílszerűen *Korbuly Péterre* bízta.)

*****

Az Arménia 1890 augusztusi számában az alábbi, rövid híradást közölte:

Wahram-bej-Dadian konstantinápolyi örmény herceg és neje szül. Széchenyi grófnő, „a legnagyobb magyar” unokája, a folyó év tavaszán Budapesten jártak, hol őket gróf Széchenyi Béla kalauzolta; ki később a török fővárosban is látogatást tett rokonainál. Dádián herceg a magyar főváros szépségeiről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott.

A következő, szeptemberi számban már részletes ismertetést olvashatunk, amelyben a herceg nevét már a nem latin betűs nyelvekre vonatkozó magyar helyesírás szerint írja a lap:

Dádián herceg és neje

Törökország hivatalnoki karának, a törvénykezés terén kiváló alakját: *Váhrán Dádián* bej herceget és nejét, *Széchényi Vanda* grófnőt, kik ez év tavaszán Budapest keleti vendégei voltak, mutatják be mai képeink.

Annak idején mi is hírt adtunk e lapok közönségének az előkelő „magyar-örmény házasság”-ról, mely pár év előtt Széchenyi Ödön gróf leánya és Dádián herceg között Sztambul egyik városrészében, a besiktás-i nyaralóban, örmény katolikus szertartás szerint kötött; maga Ázárián patriarkha által, ki a dicső emlékü Hászun bíbornok utóda a Konstantinápolyban székelő „ciliciai” patriarkhatusban.

A Dádiánok ősrégi családfájukat, átöröklött hagyományaikhoz képest, a legelső ó-perzsa király: Cyrus koráig szokták visszavezetni, - s több tagja e családnak kimagasló tekintélyben részesül a keleti örménység közéletében ma is.

A bolgár fejedelmi trón betöltése alkalmával oly sűrűn emlegetett „mingreliai herceg” a Dádián-család egy külön ágának leszármazottja; míg a perzsa birodalom bécsi nagykövetének, Nehrimán khánnak veje, valamint a török külügyi hivatalnak hírneves államtitkára: Ártin Dádián pasa is - ki a legutóbbi „konstantinápolyi konferencia” jegyzője volt, - a család örmény ágához tartoznak.

A mostani budapesti török konzul Assim bej előde: a néhai Münir bej idejében idejében már híre járt egy alkalommal, hogy Széchenyi gróf veje - az ifjú Váhrán Dádián bej - fog kineveztetni a porta magyarországi képviselőjének. E hír ugyan, mint tudjuk, nem valósult meg, - de az európai magas műveltséggel bíró s házassága folytán a legelső magyar főrangú családokkal közel rokonságba jutott örmény hercegre nézve, alkalom adtán könnyen megvalósulhat.

S ha emlékeztünkbe idézzük még: hogy Szent István koronájának egyik örököse, II. András magyar király fia, egykor az örmény király leányával jegyeztetett el, - úgy a legfényesebb történelmi előzményt is megtaláltuk azon házassági frigyhez, mely pár év előtt a „legnagyobb magyar” unokáját örmény hercegasszonnyá tette; s ily módon képcsarnokunkat egy bájos magyar főúri hölgy arczképével gazdagította.

Dr. Simay János

*****

Örmények: egy nép diaszpórában. Az Ararátot csak messziről nézhetik

Részletek Bán Csaba riport-cikkéből - utánnyomás a Népszabadság 2003. május 28-i számából

Ha egy népre lehet mondani, hogy a történelem keresztútjain helyezkedik el, akkor talán éppen Örményországra illik leginkább ez az állítás: keletről Perzsa, nyugatról Bizánc, majd Törökország, északról pedig a kazárok, később a tatárok, majd az oroszok nyomása alatt

próbált fennmaradni. Amikor az első világháború alatt a megújuló Törökország a világtörténelem első hivatalosan elismert népirtásában néhány hónap leforgása alatt másfél millió örményt ölt meg, csak az orosz intervenció mentette meg a népet a teljes pusztulástól.

A hagyományosan benépesített terület parányi töredékével - és Moszkva egyre erősödő befolyásával - megelégedni kénytelen Örményország csak 1991-ben nyerte el a hét-nyolc évszázaddal korábban elveszített függetlenségét.

A főváros minden pontjáról kitűnően látható Ararát központi helyet foglal el az örmény néplélekben. Jereván és a havas csúcsú szent hegy között azonban a XX. századi világ egyik leginkább őrzött és legkevésbé átjárható határvonala húzódik. Sokáig ez a NATO és a Szovjetunió közötti határt is jelentette, az utóbbi tíz évben pedig a karabahi terület elfoglalása miatt szenved el az ország Azerbajdzsán és Törökország határblokádját.

A lényeg az, hogy az Ararát ott van egy karnyújtásnyira, de soha el nem érhető. „Ez a mi örökös délibábunk” - írja a FÁK államaiban élő örmény diaszpóra hetilapja. Jerevánban az Opera melletti ligetes téren tartják az amatőr festők hét végi kirakodó vásárukat, ahol a vásznakon a legnépszerűbb motívum persze az Ararát, az előtérben pedig az 1700 éves Hor Virap-kolostor, ahol a kereszténységet terjesztő Gergely 12 évig raboskodott.

Nemcsak Noé hegye szerepel élénken a köztudatban és a híres örmény konyak címkéin. A történelmi kollektív tudatalattit minden élvezeti cikk próbálja a tudat felett tartani. A jereváni konyakgyár exkluzív terméke az „Ani” borpárlat: ez egy középkori főváros neve. A legnépszerűbb cigaretta a „Van” (a kereszténység előtti örmény kultúra bölcsője), a legkedveltebb sör pedig a „Kilikia” (örmény királyság a keresztes háborúk idején). Manapság ezek a városok-térségek egytől egyik a szinte elérhetetlen Törökország részei. /.../

Mivel a két leghosszabb határ zárva, marad az északi és a déli kijárat. Iránnal jók a kapcsolatok: az autók iráni benzinnel járnak, a családok iráni mosóporral mosnak. A középkori perzsa birodalom provinciájaként töltött évszázadokat békévé oldja az emlékezés. Jómódú teheráni családok Jerevánba járnak kirándulni, hogy asszonyaik legalább néhány napig európai ruhában, csador nélkül sétálhassanak az utcán.

A „nagy” északi - és egyetlen keresztény - szomszédal, Grúziával egészséges rivalizálás folyik. A Szovjetunió szétesésével azonban sok kereskedelmi és személyes szál szakadt el, és a kapcsolatok fejlődésének a pocsek minőségű utak sem tesznek jót. A két főváros közötti távolság alig haladja meg pl. a Budapest és Bécs közötti távolságot, de egy kis szomszédolás 8-10 órás zötykölődéssel jár csak az egyik irányba.

/.../ Az örmények világát valóban megrengető sokk a folyamatos elvándorlás. Az emigráció első hulláma messze a középkorba nyúlik vissza - Erdélybe például a XVII. század során telepedett le sok örmény kézműves és kereskedő.

A jelentős nyugati diaszpóra (a három és félmillió „óhazai” lakosság kétszerese) * legnagyobb része azonban 1915-ben menekült el a törökök üldözése elől, de az utóbbi tíz évben is sokan vándoroltak ki.

/.../

Jereván-Budapest, 2003 május
Bán Csaba

* *A szerkesztőség megjegyzése:* jelenlegi tájékozódásunk szerint úgy az örményországi lakosság, mint a diaszpórában élők számai túlbecsült adatok.

*****

Önkormányzati élet a Fővárosnál

A Fővárosi Örmény Önkormányzat kilenc tagú testületét - mint arról már írtunk lapunk márciusi számában - az elektorok gyűlése már 2003. február 11-én megválasztotta.

Ehhez képest júniust írunk, lássuk, mi a helyzet?

Örömmel jelenthetjük, hogy a testület él és működik, ám - önhibáján kívül igencsak mostoha (szinte az csúszik ki a szájunkon: lehetetlen) körülmények között. Az Akadémia utca 1. alatti, fővárosi ingatlan negyedik emeletén még a legutóbbi, május 27-i ülésen is telefon hiányában ülészttek a képviselők. (2003-at írunk, senki ne mondja azt, hogy pedig hát Szongott Kristófnak sem volt telefonja...!) A képviselők örültek, hogy van annyi szék, ahányan vannak...

A helyiség többé-kevésbé rendben van, csak az ajtók még nem zárhatók, a megfelelő helyen új fax-fénymásoló-printer csodamasina áll, aznap még gyakorlatilag beüzemelhetetlenül. De bízunk benne, hogy lesz ez még jobb!

Ami viszont a testületet illeti, örömmel jelenthetjük, hogy igenis beüzemelt! Sok egyéb - részben ügyrendi és a kölcsönös információcserét illető - kérdés után elsőként megtárgyalták az Országos Örmény Önkormányzat Oktatási Bizottsága által szétküldött körlevelet és kérdőívet. A kérdőívet célzatosnak és egyoldalúnak minősítették és így a testület elutasította azt. (Ezzel kapcsolatban lásd lapunk más helyén „Kérdőív” c. anyagunkat.)

Végül egyebek között benyújtott pályázatokról döntött a dr. Issekutz Sarolta elnök által vezetett közgyűlés, amelyen a következő képviselők voltak jelen (ábécé szerinti sorrendben): Csikszentgyörgyi Ficzus Margit, Füleki Balázs, Gosztonyi Mária, Kátainé Szilvay Ingrid, Keve Mária Anna, Szárkiszján Edit.

A testület egyebek között támogatást szavazott meg a szamosújvári harangjátékra. (Magyarázatul: a szamosújvári örmény katolikus templom harangja tűzvész következtében már évtizedek óta nem létezik, hosszabb ideje elektronikusan pótolják. A berendezés elavult és tönkrement, új CD-technikájú, víznek és tartósan mínusz 20 fokos hidegnek is ellenálló elektronikára, erősítőre, hangfalakra van szükség. Ez néhány százézer Ft-nak megfelelő összegbe kerül, míg új, „igazi” harang öntése és felhúzása tízmilliókat emésztené fel.)

Ugyancsak támogatta a fővárosi testület az egykor kirabolt és lepusztult gyergyószentmiklósi kápolna további kiegészítését (erről a Szent Anna kápolnáról és a Jakabffy Ernő úr, valamint az EÖGYKE által ráfordított adomány eredményéről 2003. májusi számunk 31-34. oldalán olvashattak).

Támogató döntést hozott ezen kívül a Fővárosi Örmény Önkormányzat testülete dr. Benedek Katalin örménymagyar-magyar témájú művészettörténeti tanulmánygyűjteményéről, valamint Várady Mária magyar nyelvű örmény színházi előadás-tervezetéről. A mű szerzője Zsora Arutjunian, címe Élünk egymás mellett (vagy: Útkereszteződésnél - a végleges címet úgy látszik a rendező Várady Máriának és a műfordító Morcsányi Géának még el kell döntenie - vagy kettős cím marad?)

A testület napirenden kívül megbeszélte egy igen kedves, igen fontos témát. Ennek megvalósulásáról csupán július-augusztusi (összevont) számunkban tudunk beszámolni: Szárkiszján Ádámné ugyanis tájékoztatta a testületet, hogy a jereváni MIKA táncgyűttes néhány napra Magyarországra érkezik, június 8-án, pünkösd vasárnap fellépnek Csepelen s utána meghívásra még máshol is, szívesen adnak műsort. Lapzártánk idején ez a táncgyűttes-műsor még a „jövő”.

Más, támogatást igénylő kéréseket a testület megtárgyalt és megállapította, hogy szüksége van további tájékozódásra.

Budapest, 2003 május 27

*****

Danku Pál

e-mailon érkezett értesítése szerint Szatmárnémetiben május 27-én a helyi izraelita hitközség körében a szamosújvári származású *Nits János* átvehette szülei, Nits Gyula és Aliz egykor

szamosújvári gyógyszerészek kitüntetését. A Világ Igazai diplomát és érmet Izrael Állam bukaresti nagykövetsége adta át a már elhunyt gyógyszerész házaspár fiának. A II. Világháború alatt ugyanis Nits Gyula és Aliz Szamosújváron zsidókat bujtatott és mentett meg.

*****

Egy kérdőív és a margója

Az Erdélyi Örmény Gyökerek-füzetek eddig is hangsúlyozott elvei alapján kedves kötelességének tesz eleget, amikor közli az Országos Örmény Önkormányzat Oktatási Bizottsága által kolportált kérdőívet, ám ezt egyszerűsített formában.

Azt, hogy az OÖÖ - végre! - hozzálát - reméljük, komoly szakmai megalapozottsággal - az örmény nyelv oktatásának, csak üdvözölhetjük. Magunk is számos, korábbi írásunkban fölemlítettük, hogy az OÖÖ ezzel a kérdéssel adósa a magyarországi örmény anyanyelvű örményeknek. Adósa azoknak a magyar anyanyelvű örmény származásúaknak is, akik szeretnének megismerkedni őseik nyelvével (még akkor is, ha ez az örmény nyelvnek korban is, kultúrában is újabb s másféle idiómája). Adósa azoknak az egyáltalán nem örmény kötődésű magyar adófizetőknek is, akik bármilyen oknál fogva szeretnének megismerkedni a mai Örményország nyelvével.

Az, hogy - a körlevél szerint - az OÖÖ Oktatási Bizottsága szeretné felmérni az erre irányuló igényeket, a lehető legtermészetesebb törekvés. Hiszen a szervezés, az oktatás megindításakor a Bizottságnak tudnia kell, mire készüljön.

Másként kell nyelvi kurzust szervezni, ha 15, s másként, ha 115 résztvevővel kalkulálnak. Még fontosabb különbség, hogy másként s másféle oktatásra van szüksége az első nemzedéki beköltözőnek ahhoz, hogy fenntarthassa s megtarthassa örmény anyanyelvét; másként s másféle oktatás kell a második-harmadik nemzedéki beköltözőnek, akinek van tudása, de kopik, vagy aki gyermekként hallotta szüleitől (vagy csak egyiktől, netán csak a nagyszüleitől) a nyelvet, s további oktatásra, képzésre, kultúra-fejlesztésre van szüksége; s ismét más és másként kell annak, aki magyar anyanyelvű, magyar kultúrájú.

Csakhogy: kissé meghökkentő a körlevél néhány magyarázó mondata. Idézzük, szó szerint, az eredeti levél szerinti kiemeléssel:

„Az ismeretes anomáliák miatt a hazai jogalkotás változtatni kíván a kisebbségi törvényen. Minden jel arra mutat, hogy a változtatás két lényeges elem felé mutat:

- a képviselőknek regisztrációval kell kifejezniük etnikai hovatartozásukat
- képviseleti kompetenciájukat nyelvismerettel, alapvető kulturális ismeretekkel alá kell támasztani.

Az Országos Örmény Önkormányzat nyelvtanfolyamokat szervez a nyelvet nem ismerő örmény képviselők, és az örményül tanulni kívánók számára:'

Namármost, először is egyáltalán nem az OÖÖ-vel vitatkozva: minden jel arra mutat, hogy a képviselőknek regisztrációval kell kifejezniük etnikai hovatartozásukat. Sajnálatos, de így helyes. Bármennyire rosszemlékű, rosszízű szó is nemzetiségi-etnikai kérdésekben a „regisztráció”, bizony, úgy látszik, hogy a mai magyar társadalomban csak ez a megoldás.

Magyarán: ha Jászladányban öt magyar - megcsúfolva a szép számú helyi cigányságot - cigány önkormányzatot alakíthat; ha Zalaegerszegen öt ember, akik 1994-98 között cigány önkormányzatot alakítottak, ám 1998-ban másokat választottak helyettük s ezért ők 2002-ben hirtelen örmény önkormányzatot alakítottak, bár effélére senki más eladdig nem is gondolt... s más (akár budapesti) példáktól ezúttal tekintsünk is el... akkor bizony, valamit változtatni kell.

Ha így, akkor egyet tudunk érteni az OÖÖ Oktatási Bizottsága körlevelének kezdetével: „az ismeretes anomáliák miatt...”

De, ismét csak magyarul: ha viszont az jut eszünkbe, hányszor hangzott el a „leghivatalosabb” főrmény, a 8 éven át regnáló Alex Avanesian szájából, hogy „csak az örmény, aki örményül tud” s ezért mindenféle Zakariások, Szongothok, Issekutzok, Gajzágók, Jakabffyok, Vákárok és Korbulyok nem örmények, nem örmény származásúak; csak az amúgy valóban drága, csodálatos Agárdi Gábor örmény (mert híres színész) és Kiss Ernő (mert aradi vértanú)..., hát akkor nem tudjuk, mik is azok az „ismert” anomáliák. Pedigpedig milyen érdekes lenne, ha valaki végigszámolná, hogy a legörményebb Arménia Népe Kulturális Egyesület százvalahány képviselőjelöltjéből (a 2002 októberi választásokon) hányan is voltak annyira örmények, hogy ismerjék is a nyelvet? (Nem lenne érdekes: unalmas lenne, aminthogy az egész téma kezd unalmassá, lerágott csonttá válni.)

Ezt az OÖÖ Oktatási Bizottságának levele ugyan csak fölemlíti, de utána előrevetít egy - még első fogalmazásban sem előterjesztett - törvényi lehetőséget. Ismételjük: konzultációs szakaszban lévő, megfontolás, vita tárgyát képező ötletet: „képviselési kompetenciájukat nyelvismerettel, alapvető kulturális ismeretekkel alá kell támasztani”.

Na, ez már beszéd!

Még jó, hogy a - magyar adófizető szavazópolgárnak nem muszáj örményül tudnia, miközben választások idején beikszeli A., B. vagy C. örmény kisebbségi képviselőjelölt nevét, de (az előbb csak példaként) felsorolt Zakariások, Szongothok, Issekutzok, Gajzágók, Jakabffyok, Vákárok és Korbulyok mehetnek a budapesti Rigó utcába felsőfokú örmény nyelvvizsgáról papírt szerezni, ha képviselőjelöltként indulnak. Másként nem örmény származásúak, képviselőjelöltek sem lehetnek.

Mellesleg adódik egy kérdés: az elmúlt években képviselő jelöltként induló (sőt, nagy többségükben meg is választott) örmény anyanyelvű örmények mennyire tudnak magyarul? Ez csak azért jut eszünkbe, mert egy - akárcsak kerületi - kisebbségi képviselő esetében nem árt, ha érti is a tevékenységgel kapcsolatos jogszabályokat, amelyek magyarul íródnak.

Nem az Országos Örmény Önkormányzat döntésétől függ, hogy különféle - kissé elfogult s határmenti anyaországgal bíró - nemzetiségek nyomására a magyar Országgyűlés miként fogja módosítani a vonatkozó törvényeket. Az viszont az OÖÖ örményadta kötelessége, hogy tisztességgel igyekezzen körömszakadtáig védeni a magyarországi örmények és örmény származásúak, a nyelvet nem tudók és tudók identitáshoz való, közös jogát! Akárha az kettős identitás!

Muszáj-e ismét feltámasztani a mi köreinkben is ezt a megosztó szellemet, hogy „csak az örmény, aki örményül tud”? Ismételjük: ez az OÖÖ örményadta kötelessége!

Muszáj-e kitagadni az örménységéből azt az amerikai William Saroyant (akitől májusi számunkban hoztunk egykor éppen az Arménia Népe kiadványában is szereplő idézetet), aki egy vak hangot nem beszélt, nem írt örményül s mégis örmény? (Vagy netán: világhíre őt is felmenti az örményül tudás kötelessége alól?)

A mi, magyar nyelvünkön úgy mondanánk: amerikai örmény. Úgy, ahogyan mi magyar örmények vagyunk. Vagy azt is elfeledjük már, hogy az örménység újkori iszonyatáról egy Franz Werfel nevű, német anyanyelvű prágai zsidó származású író németül írott műve az egyetlen, nemzetközileg ismert mű? Utasítsuk-e vissza a Musza Dag negyven napját, hiszen Werfel nemhogy nem tudott a (valamelyik) örmény nyelven, de még csak messzi származásában sem volt örmény? (Igaz, nem is jelöltette magát magyarországi kisebbségi képviselőjelöltnek, mert 1945-ben meghalt.)

Mit akar a Magyarországon élő, örmény születésű örmény? Elszigetelni? Elszigetelődni? Visszafordulni keletnek? Úgy tenni, mintha az utóbbi évszázadokban a Magyar Királyság s az Erdélyi Fejedelemség területén nem is léteztek volna örmények? Ha egyszer az örménytudat, az örmény kultúra fennmaradt - miközben elhalt a nyelv, az őseink által beszélt örmény-kipcsák; ükapáink, s azok nagyapjai pedig tudatosan s fennen vállalták a magyarságot - akkor ez nem is jó modell? Abba kell hagyni? Netán vissza kell süllyedni

valahová, nem, nem az őshazába, hanem a minden értelmes, lelki, szellemi érték helyett csak „anyanyelv plusz lóvé” világába? Ez még a legprimitívebb kereskedő gondolkodásával is ellentétes, hiszen nem akar a lehetséges vásárló nyelvében beszélni!

S akkor még szót sem ejtettünk a modern, társadalmi ember csodálatos lehetőségéről: arról, hogy a kettős (a mai erdélyiek esetében netán hármas) identitás miféle lelki-kulturális, művelődési és lelkiismereti gazdagságot jelenthet!

No, mindezt nem tételezzük fel a jelenlegi OÖÖ-ről, sem egyetlen tagjáról, sem egészéről. Ezért akadtunk fenn egy kicsit a szóban forgó körlevél néhány kitételén, legfőképpen pedig a levél végén kiemelten közölt felhíváson:

„Kérem, hogy éljenek ezzel a lehetőséggel, amelynek tétje nemcsak az asszimiláció megállítása, esetleg visszafordítása, hanem az örmény önkormányzatiság léte vagy nemléte is:”

Tehát: ezek szerint valakik addig ütötték az „örmény, aki örményül tud” nevű vasat, amíg el nem jött az a lehetőség, hogy a Magyar Köztársaság tudomásul veszi és szentesíti a „nyelv=nemzetiségi kisebbség” című egyenletet. Akkor pedig kedves, kultúrált - s többnyire kétnyelvű - örmény anyanyelvű testvéreink nem lesznek többé nemzetiség, mert a Kisebbségi Törvényben ott az a bizonyos „1893 előtt honos” kitétel (s kicsi a valószínűsége, hogy azt változtassák és például 1993-ra módosítsák).

Persze, akkor mi, jobbára erdélyi s örmény származású magyarok sem leszünk kisebbség. Egy színfolttal kevesebb a kárpátmedencei palettán.

Erdemes vitatkozni, ki veszít többet?

Valószínűleg mindannyian; magukat magyarnak tartó örmény származásúak, magukat örménynek valló félmagyar-félörmények, muszájból beilleszkedni igyekvő örmények..., és mindazok, akik magyarok s származásilag semmi közük hozzánk.

A szerkesztőség

Kérdőív

Kérem, az alábbi kérdésekre válaszolva segítse, hogy az Országos Örmény Önkormányzat által indított hétvégi iskolánkat az igényeknek és szükségleteknek megfelelően tudjuk megszervezni. Kérjük, a megfelelő választ jelezze aláhúzással!

1. Melyik korcsoportba sorolja magát?

általános iskola   középiskola   egyetem   felnőtt nyugdíjas

2. Heti hány órát tudna nyelvtanulásra szánni?

(írjon be egy számot 1-6-ig) .....

3. Mely napokat és napszakokat tartja megfelelőnek?

(a napot és a napszakot is húzza alá!)

a/ péntek   szombat   vasárnap

b/ délelőtt   délután

4. Milyen szinten szeretné elsajátítani a nyelvet?

alapfok   középfok   felsőfok

Szeretnék örményül tanulni, kérem az alábbi elérhetőségi adatokon értesítsenek a tanfolyam kezdetéről:

Név: .....

Cím: .....

*****

Tisztelt szerkesztőség!

Évek óta az Erdélyi Örmény Gyökerek-füzetek olvasója vagyok, hálás, hogy olvashatom ezt a hagyományörző, méltó tartalmú lapot. Azért örvendek, mert van, mert létezik. Szükségünk van rá, ha komolyan vesszük mindazt, amit önmagunkról vallunk: hogy három évszázada őrizzük - magyarrá vált örmény származásuként - származásunk emlékét, értékeit, az örmény múlt iránti felfokozott érdeklődést.

Örömmel olvastam néhány hónapja a kisebbségi választások, az elektori gyűlések eredményéről, a megkötött egyezségről szóló írásokat, sőt, magát a Megállapodás szövegét is.

„Végre!” - gondoltam. Abbamarad az a bizonyos „nyelvi agresszió”, amelyről éveken át olvastam az EÖGY-füzetekben. Vagyis, hogy miért hazugság az a bizonyos „örmény, aki örményül tud” kijelentés. Másrészt gyakran olvastam az általános sajtóban ilyen-olyan ferdítésekkel tarkított nyilatkozatokat, amelyek mindig arról szóltak, hogy ki tud, s ki nem tud örményül, stb.

Most, sajnos, csökken az örömem. Felváltja az aggodás. Új elnökünk, Aján Gergely szájából - mint azt egy múltkori levélírójuk is említette - furcsa nyilatkozatokat hallani. Csak nem kívánja a szamosújvári születésű, egyetértéssel megválasztott magyarörmény Aján Gergely elnök úr eljátszani azt a szerepet, aminek a neve: „pápább a pápánál is”?

Kíváncsian vártam - várom még most is - a híreket arról, hogyan boldogul az új Országos Örmény Önkormányzat? Mit sikerült végezniük a megválasztásuk óta eltelt, majdnem fél év alatt? Sikerült-e döntéseikkel a gazdálkodást átláthatóvá, nyilvánosságra hozhatóvá tenni? Sikerült-e a kb. 98 százalékban magyar anyanyelvű magyarörmények és a 2 százalékban örmény anyanyelvű, vagy kétnyelvű keleti örmények közötti arányt az OÖÖ működésében egyensúlyba hozni? Elősegítették-e a méltányos megbékélést?

Minderről csak töredék-hírek szállingóznak; az OÖÖ, vagy annak elnöke semmit sem kíván közölni például az EÖGY-füzetek igencsak nagyszámú olvasótáborával.

Vagy az OÖÖ továbbra is elzárt (elzárkózó) testületként, mint az olümposzi istenek, „odafönt” szövi dolgait? Vannak-e vitáik? Sikerül-e demokratikusan együttműködniük egymással a más- és máshonnan jött feleknek? Vagy talán a „köznép” felett, Zeusként burkolózik a felhőkbe az új országos elnök is, mint az előző, és elfelejti, hogy kik és miért szavaztak rá? Hogy kik és miért vetették belé a bizalmukat? Nem zörög a haraszt... az a bizonyos, egy olvasójuk által emlegetett TV Rondóbeli Aján-nyilatkozat kissé nekem is a torkomon akadt.

Emlékszem egy írásra, amely talán két-három éve jelent meg ebben a lapban és azt kifogásolta, hogy az akkori Országos Örmény Önkormányzat milyen hibákat, netán félremagyarázásokat támogat. És hogy ezen változtatni kell, mert az OÖÖ minden magyarországi örmény és örmény származású érdekét kell, hogy szolgálja. Hogy tiszta vizet kell önteni a pohárba.

Azt a bizonyos cikket a siófoki Aján Gergely írta alá, mint szerző.

Hírlík, hogy a Miniszterelnöki Hivatal konzultációt folytat a magyarországi kisebbségek ötfős delegációival a kisebbségi törvény módosításáról, valamint az ezzel kapcsolatos választójogi kérdésekről. Égető szükség van tisztességes rendezésre, hiszen köztudott, miféle ócska játékok folytak-folynak a törvény nevében.

Újságolvasóként azt is tudom, hogy sok - például német, szerb és más nemzetiségű - gondosan, szándékosan elfelejti, milyen óriási a különbség egy szomszédos ország népéhez tartozni, vagy pedig nagyon is messziről, nagyon is régről jönni...

Olvastam az Önök lapjában Tabibian örmény nagykövet szavait a csepeli örmény táncost

alkalmából, amelyek szerint Örményország és az örmény kultúra büszke lehet arra, hogy sokszáz éve és sokezer kilométernyire eltávozott, más anyanyelvűvé vált fiai még mindig fontosnak tartják örménységüket, annak emlékeit őrizni, mégha más nyelvűek is. Akkor most itt, nálunk, a Magyar Köztársaság kellős közepén, a bárhogyis lyukas, de jószándékú és nagyvonalú Kisebbségi Törvény birtokában... valaki, vagy valakik pápábbak akarnak lenni a pápánál?

Esetleg minden folytatódik ott, ahol abbahagytuk? Mindent egy-két ember hiúsága, lepleznivalója és mohósága határoz meg? Mindenki más pedig befolyásolható? Ugye, remélhetem, hogy a mi „hivatalos” képviselőink megfelelően képviselik a magyarörményeket is a kormányhivatallal most kezdődő kisebbségi konzultációkon? Ugye, remélhetem, hogy a konzultációkon az örmény kisebbség öttagú küldöttségének - lévén szó törvénymódosítások előkészítéséről - jogász képzettségű tagja is van, úgy az oly sokat támadott „nem örmény” magyarörmények, mint az örmény anyanyelvű kevesek érdekében?

Ugye, remélhetem, hogy a februárban aláírt Megállapodás szellemének megfelelően az OÖÖ azon munkálkodik, hogy a háromszáz éve itt élő, örmény származású magyarok és a 20-ik század során érkezett „örmény-örmények” békében éljenek egymással?

Ugye, remélhetem, hogy a Magyar Köztársaság - a jelenlegi Országos Örmény Önkormányzat asszisztálásával - nem fog megfosztani attól a jogomtól, hogy magyar anyanyelvűként az örmény nemzetiséghez tartozónak valljam magam?

Az EÖGY lapban korábban közölt - M.S. aláírású - olvasói levél kérdéseire az országos elnök úr eddig nem válaszolt. Semmi hír arról, mit tesz, mit végez az OÖÖ, miért nyilatkozik időnként igen furcsán az elnök úr. Miért nem adnak hírt magukról?

Tisztelt szerkesztőség!

Tudom, hogy soraimmal valójában nem is az EÖGY füzetek szerkesztőségéhez kellett volna fordulnom. De sajnos, nem tudok arról, hogy szándékozik-e az OÖÖ olyan országos lapot létrehozni, amely valóban és maradéktalanul országos örmény lap lenne, amely az esélyegyenlőség alapján, tisztességesen helyt adna a - mégiscsak - túlnyomó többséget képező magyarörményeknek is.

Félreértés ne essék, nem a magyarörmény „vonatkozásoknak”, hanem a mai, valós helyzet kifejezésének!

Ugyanis könnyű időről-időre elővenni Csetz Jánost, vagy Kiss Ernőt, mint nagyszerű örményeket. Tessék hát nyelvvizsgára kötelezni Kiss Ernőt! Vagy tessék kimondani, hogy miután az altábornagy nem tudott örményül, ezért nem is magyarörmény! Ezt lehet... De akkor ne is tessék többé hivatkozni reá, még a választási kampányban sem!

Alapvető emberi jogom és Magyarországon még eddig alkotmányos jogom erdélyi származású örménymagyaroknak vallani magam. Ezért örvendek az EÖGY-füzetek létezésének. És ezért örvidenék, ha tudnám, hogy az Országos Örmény Önkormányzat a magyarországi, magukat örménynek, vagy örmény származásúnak vallók valódi képviselőivé tudna végre válni.

Ezért örülnék, ha nem látnék időnként furcsa kérdőíveket és körleveleket, amelyek például „az asszimiláció visszafordításáról” tesznek említést.*

Föltételezem, hogy mindezt, amit most én olvasóként leírtam, amit oly sokszor és oly sokoldalú megvilágításban tárgyalt már az EÖGYKE lapja, mindezt a szamosújvári születésű, magyar anyanyelvű Aján Gergely országos elnök úr ugyanúgy nem olvassa el, aminthogy évek óta nem olvassák el a Magas Hivatalok felelősei sem, élükön a Kisebbségi Hivatal felelőseivel. Pedig személy szerint becsülöm Aján Gergely urat.

Mit tegyek: a pap is azokat pocskondiázza a szószékről, hogy miért nem járnak templomba, akik amúgyis ott ülnek a templomban.

2003. május 20.

Egy olvasó

(név és cím a szerkesztőségben)

* Olvasónk bizonyára arra a körlevélre utal, amelyet az Országos Örmény Önkormányzat Oktatási Bizottsága bocsátott ki 2003. április 6-án dr. Dzsotján Gagik bizottsági elnök aláírásával. Ebben a levélben ugyanis, amely az örmény nyelv tanulására való felhívást tartalmazza, szerepel egy vastag szedésű, kiemelt mondat: „Kérem, hogy éljenek ezzel a lehetőséggel, amelynek tétje nemcsak az asszimiláció megállítása, esetleg visszafordítása, hanem az örmény önkormányzatiság léte vagy nemléte is." A nyelviség témájával kapcsolatban egyébként lásd lapunk más helyén a Kérdőív című anyagot - a szerk.

*****

Felhívások

Genealógia

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretné megjelentetni a Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája pótkötetét, de a nagy érdeklődésre tekintettel tervezzük a javított, bővített kiadást is. Kérjük az érintett - különösképpen a Pászákász, Petráskó és Rátz családokat - , hogy a hiányzó adatokat küldjék meg a szerkesztőség címére.

Kérjük, mindenki jelezze, ha téves adatot észlelt.

Előkészületeket folytatunk, hogy elkészülhessen az Örmény eredetű családok genealógiája című kiadvány, mint az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat része. Kérjük tehát a családok jelentkezését, akár Gudenus János József genealógus (1211 Budapest, Kiss János altb. u. 61.), akár a szerkesztőség címén. Kérjük az iratokat (fénymásolatukat), adatokat mellékelni.

Szakácskönyv

Az EÖGYKE megkezdte egy „Erdélyi magyarörmény szakácskönyv" előkészítő munkálatait. Kérjük, küldjenek recepteket! A szerkesztőség címére érkező recepteket a tervezett könyv szerkesztői fogják kiválogatni; nyilvánvaló, hogy ugyanazon étel többféle recept szerint is készülhet, ám egyetlen ételről nem szükséges húsz-harminc leírást közölni, néhányat - táj, családi szokás, vagy időrend szerint eltérőt - azonban igen. Ezt a válogatást a könyv összeállítói végzik el, akik kérik: a recepteket névvel aláírva küldjék be, hiszen a szakácskönyv hitelességét is az fogja biztosítani, hogy aki receptet ad meg, annak a neve is ott szerepel - a könyvben is.

Ki kicsoda ?

Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz!

Az EÖGYKE hozzákezdett a Magyarörmény ki kicsoda című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni, Hosszantartó és felelősségteljes munka ez. Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe. Kérjük: az adott személy nevét, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed- vagy fél oldalon). Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet. Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában. Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másoltatni) tudjuk. Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akikről illik, vagy illenék tudnunk: a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos,

politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait. Kérésünket ismételjük több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka. A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a Magyarörmény ki kicsoda című kiadványba. Segítségüket előre is köszönjük!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Postacím: 1251 Budapest Pf., 70.

E-mail: magyar.ormeny@axelero.hu fax:201-2401.

*****

A Fővárosi Örmény Klub következő találkozóját június 19-én, csütörtökön 17.00-kor tartjuk a Magyarok Háza I. emeleti Zenetermében (Bartók terem). A Klubest vendége *Lászlóffy Aladár* Kossuth díjas költő és író, előadásának címe: Mellékhatások tekintetében kérdezze meg gyóntatóját és sírásóját...

*****

**Erzsébetvárosi örmény családok az 1708-ban kezdődő anyakönyvi jegyzetekből
összeállítva**

Megjelent *Ávedik Lukács Erzsébetváros monográfiája* c. könyvében, 1896

Antalfi

Ábrahám (Kardos)

Áffumi (Kis)

Ágop

Ágopsá (Jakabfi)

Ájváz

Ákoncz (Kövér)

Álexa (Tánel)

Ámirá (Dániel)

Áneghdsi (Aniból való)

Árákjál (Apostol)

Ászlány (Burkus)

Ávák (Novák)

Ávéd Ávedik

Ázád

Ázbej

Ázcsi (Hurmuz, megtért 1766)

Baghasz (Pál)

Bábig

Bárandsi (Medgyesi)

Bárány

Beátha

Begidsán (Csár)

Bihalovits (Bahalfi)

Biluska

Bocsánczi

Bocskás (Kozocsa)

Bogdánfi

Bor (Szentpéteri)

Bosnyák
Burnáz
Czetz
Czirják
Chácsádur (Kristóffi)
Chácsko (Chácskuj)
Chácsum
Császár
Csiki
Csonka
Csucsul
Csuta
Dájbukát
Dániel
Dávidovics
Dérágap (Pap)
Déránszent (Pap)
Dérászvádur (Pap)
Dervártan (Pap)
Diárbekir (Iszáj)
Diákon
Dobál
Dombi
Donovák
Donszki
Dsokebin (Picsocs)
Dsumerdján
Dzerig (Zerich)
Edelbej
Edil
Embej (Ember)
Eránosz
Ergán (Hosszú)
Fark
Farkas (Káál)
Fatter (Szánám)
Flukusz (Szentpéteri)
Fogsánczi
Frenkul
Fulov (Vászlóvszki)
Galarig
Gali
Galimász
Gáboe (Gábriel)
Gách (Tutul)
Gál
Gámenczi
Gásimián
Gáspár (Jolbej)
Gergelyfi (Hánko)

Girágosz (Czirják)
Goliáv
Gorove
Gyertyánfi (Dsirách)
Gudi (Verzár)
Guláf
Hamari (Csusztánpán)
Hálepcsi (Aleppoi)
Hánko
Hárágán
Háruthun (Pápai)
Ilách (Lengyel)
Iliás
Ismirian (Szmirnai)
Issekutz
Istvánfi
Iszáj (Diábekir)
Izsák
Jakabfi
Jegdáli
Jorga
Joseffi
Kapatán
Karácsony
Kardos
Kápsikodó
Kátrov
Kábdebó
Kálder
Káluszt
Keczá (Nlacskási)
Kendov
Khell (Szultán)
Kendsi (Vlárko)
Keresztes
Kerpit
Kinovján
Kis
Kopasz
Korn (Lukács)
Kosotán
Kosztin
Kozák
Kozocsa
Kövér
Krestái
Kricsa
Krojtör (Szabó)
Lábdics
Ládiv

Lázár
Lelovics
Lengyel (Chásza)
London
Lukács
Lukácsfi (Tutmács)
Macskási (Trásztádsi)
Mánya
Márkár
Márkovics
Mártha
Mártonfi (Percsul)
Másvilági (Ánden)
Másztig
Mechitár
Medgyesi
Melchon
Mélik
Mendrul
Merza
Mesko (Zárugh)
Misug
Mitej
Moldován
Molnár
Monsi
Murád
Násztur (Szentpéteri)
Nerszes (Mojzes)
Nikos (Pápai)
Norkoj
Novák
Nuridsán
Nyegrutz
Ohánián
Olár
Osztián
Ördög (Begidsán)
Ötves
Pap
Pápai
Pleska
Persián
Petelei
Petráskó
Petrovics (Bedroszovits)
Popoi
Porumbi
Potoczki
Publik

Puskás
Retezár
Roska
Sámoján
Sinkoján
Slákovits
Sogelgpa (Bostin)
Szábel
Schuszter
Szábendsi (Szappanos)
Szákó
Szállasi
Szánám
Szárkisz
Szefer
Szenkovits
Szentpéteri
Szerekutz
Talpas
Tájvel (Bogdánfi)
Tánpel
Temesvári
Ternovszki
Terpecs
Thorosz
Tompos
Totobej
Török
Tucsik
Tukcsi (Szöcs)
Tutmács
Tüzes
Unán
Urmánczi (Gáspár)
Urszuli
Várteresz
Vártig
Vászlóvszki
Verzár
Vikol
Volf
Zakariás
Záchnó (Záchnovszki)
Zerich

*****

Csíksomlyó

Lapzártánk idején közltek a híradások, hogy június 7-én ismét több százezren vettek részt a pünkösdi zarándoklaton Csíksomlyón. A híres Mária-kegyhelyen ezúttal 437-ik alkalommal

tartottak fogadalmi búcsút. A szentmisét *Jakubinyi György*, a gyulafehérvári római katolikus egyházmegye érseke celebrálta.

Remélhetőleg következő számunkban bizonyára tudunk a búcsún résztvevőktől élménybeszámolót közölni.

Ezúttal - Pünkösöd ünnepére is, Csíksomlyóra is tekintettel - egy olyan írásból közlünk rövid részletet, amelynek szerzője az 1920-as, 1930-as években több ízben is részt vett csíksomlyói búcsúkon. Akkoriban ez az ünnep csak az erdélyiek ügye volt, s ezen belül is elsősorban a székely székek katolikusainak nem világgá kürtölt, de tömeges ünnepe.

Az írás nem beszámoló, hanem tanító célzatú reflexió, amely a szomorú, 1951/ 52-es években született, Budapesten, és a vallásos meggyőződésen túl tükröződik benne az elzárt, meglátogathatatlan szülőföld iránti elfogódottság is.

A közölt részlet *Dávid Antal Iván* „*Magányos este*” című, kiadatlan könyvének egyik fejezetéből való.

Ékes virágszál

- Holnap hajnalban indulnak a szegény háromszékiek Somlyóra...

Így szólt édesanyám pünkösöd előtti pénteken, s erre az emlékre megfényesedett a szemünk.*

- Az úton - fiam -, ahogy a kereszt után gyalognak ötven-hatvan kilométert, szépen énekelnek.

Ékes Virágszál

Kit Szent Anna szült,

Szép Szűzmária

Könyörögj értünk!

A keresztet s a templomi zászlókat erős, szilaj férfiak viszik. Kétoldalt ministráns gyermekek rázogatták ütemesen a csengettyűket, ahogy a menet áthalad a falvakon, a templomkertből mindenütt csatlakozik hozzájuk az ottani kereszt. Csíkszeredába már hatalmasan hömpölygő folyam érkezik, s a somlyói úton felfelé újra kihúzzák magukat, mintha nem második napja gyalognának hegyen-völgyön át. Egyenesre igazítják köszvényes, fáradt derekukat, katonásan döng a csizmás lábak lépése, az asszonyok megigazítják fejükön a kendőt s a gyermekek megtörülnek az orrukat, homlokukat az izzadságtól. Hiszen a Mária elé érkeznek.

Szándékosan mondtam, hogy „a” Mária. Mert így mondják. Van egy Szűzmária, akit tisztelnek és szeretnek, akinek a képe ott van a házakban, szobra a módosabbaknál s a kicsi templomokban. De a Somlyón levő csodatevő Mária szobor „a” Mária, itt az „a” nem névelő, hanem mutató szócska, amely bizonyossá teszi az embert arról, hogy a somlyói Máriáról van szó. Ő az, aki együtt szokott sírni a székelyekkel, a nép tömérdek bajában és ritka örömeiben.

Ha Isten azt a népet szorítja csapásokkal, másutt áldással a jó útra, amelyiket szereti, akkor a székelyt a magyarnál is többre tartja. Ezért olyan kitörülhetetlen és szívfacsaró az emlékezés a fenyőre, havasra, borvízre, a szép széles szavakra. Édesanyánkban is a fájdalmas asszonyt, az érettünk szenvedőt szeretjük más szeretettel, mint édesapánkat.

A hazádról beszélhetsz legkönnyebben úgy, hogy az emberek meghatódjanak. Olcsó sikert és nagy irodalmi pénzaratást jelent. De amit az előbb elmondtam az otthoni búcsújárókról, az hozzátartozik a mai beszélgetésünkhöz. Nem akartalak meghatni: így van. Somlyón, a börtönből szabadító Édesanyánál kivirágzik a hit, és nem a szemléletekről való meggyőződés, a remélt dolgok valóságává válik, Szent Pál meghatározása szerint.

A hideg-buták azt szokták mondani, hogy a Székelyföld az Isten háta megett van. Pedig jó darabot mehatsz a világban, amíg olyan közel érzed Istent, mint a Gyilkos szikla vidékén, a Szent Anna tónál, a Bálványos várnál, a Hargita roppant fenyőorgonái között, Az Ékes Virágszál otthonában pedig szinte Isten arcát láthatod. Akik így beszélnek**, azok a magyar

nyelv kifejezéseit sem ismerik.

Isten nevének említésével mindig a nagyságot, hatalmast, minden mástól különböző fenségest fejezi ki nyelvünk.

Az erdélyi titok

A jellegzetesen erdélyi ember szelleme fürge, munkája gyors. Aki feltalálja magát, az a székely, és nem az, aki mellét veri valamelyik „magyar” vallás keresztlevelével, vagy néhány szilvafával. Az erdélyi típus a sokféleképpen változó viszonyok között csiszoltabb, alkalmazkodóképesebb lett. Ez a képesség nem jelent szolgalelkűséget, vagy renegát hátgörbítést. A mimikri száraz ágnek mutatja az araszoló hernyót, mégsem változtatja ággá.

Erdélyben más a becsület és az emberség, mint másutt, de ne hidd, hogy ott csak becsületes emberek élnek. Melegebb és közvetlenebb az emberi szív. Aki arról panaszkodott, hogy neki sohasem mutatta meg az erdélyi ember igazi lelkivilágát, az ezzel saját magát leplezte le: olyan volt ő, hogy az erdélyi nem tartotta önmagához méltónak, nem engedte közel magához. De amíg Magyarországon hideglelést kaptak az emberek egy vasúti vagy statisztikai „méltóságos” címtől, addig ott a művész, utcaseprő, bőrfaragó munkás, ügyvéd és egyetemi tanár minden izgalom és társadalmi nyavalyatörés nélkül nyugodtan borozgatott a törzsasztalnál. Kivétel ebben is volt, ott is, Magyarországon is talán. Hiszen az emberek nem mind egyformák. Becstelének között vannak becsületesek és fordítva. De Erdély élete és sorsa minden más magyar vidék népétől különbözik. A Székelyföld pedig Erdélyben is különbözik a többi részektől: erdélyibb. Nyugodtan mondhatjuk, hogy az Ékes Virágszál népe küldi hajtásait a négy világtáj felé. És mégis: a fájdalmas föld. Ha néha igazságot szolgáltatott számára a történelem és ezt a legnagyobb igazságnak kürtölték, akkor volt a legtöbb jogfosztás Erdélyben. *Summum ius summa iniuria*.

Ez a különös sors formálja a lelkeket. Az erdélyi lélek pedig (és mindig a tipikusan ilyen lelkialkatról beszélünk!) nem hasonlít egyik magyarországi vidék, vagy város lelkéhez sem. Csak a falusi magyaréhoz, bizonyos vonatkozásokban. De nem hasonlít ahhoz, aki alföldi gazdagságában földhözragadt materialista; a presbiterségtől nagyhasú tekintélyesekhez, a germán lélek szélsőséges ájtatoskodásához kemény várakat építő svábsághoz.

Erdély lelkének titka a rossz és jó tulajdonságok kevertségében van. És ez teszi egészen emberré az erdélyit; sem nem angyal, sem nem ördög. Hanem ember. De ebben van valami mély kapocs a fákon, búzán, hegyeken, forráson, égbolton, szelek átlengésén keresztül a természet és a természetfeletti felé. Az ősi mitológia nevei, hagyományai, babonává satnyult szokásai, a mondák és balladák megrázó transzcendentális elemei. Ez a misztikus kultúra nagyobb tömegeket éltet, mint bárhol másutt a magyarok-lakta vidékeken. Nem véletlen, hogy a súlyokkal teleaggatott pálma gyorsabban nő, és a nép annál erősebbé izmosodik, minél többet szenved. A szenvedés befelé nézővé teszi az embert. Ez a befelé figyelés látó szemeket nyit az emberen, és ítélőképességet szül a saját viselt dolgai iránt. Ahogy a típusként kiválasztott „erdélyi ember” az időszerű vagy elmúlt kérdésekre lemondón legyint, vagy szemvillanással felel, mutatja, hogy önálló mértékű, tapasztalati szemlélete van a dolgokról.

Az erdélyi ember élni akar. Megállani a sodró vízben, és újra virágozni, ha kisüt a nap. Véleménye van a dolgokról, de nem megy fejjel a falnak.

A szemlélődés és a befelé nézés nem csak az idősebb emberek tulajdona. Minél patriarchálisabb a családi élet formája, a fiatalok annál inkább közvetlen tapasztalásból látják az öregekből kiáramló bölcsebb magatartás hatását. A rendkívüli esetek; háború, börtön, menekülés, földönfutás, a siculicidium sokféle új formája már a gyermekkorban ismerőssé válik a mesékből, és a lélek felkészül elviselésükre.*** Így viseli el az erdélyi ember könnyebben minden elvesztését, mint a magyarországi csak egyetlen bútordarabát vagy fényképezőgépét. Mostoha körülmények között erősebb egyedek, ezekből pedig erősebb

népek keletkeznek. Nem hiába volt bizonyos fokú elkeseredés Magyarországon az első világháború után az erdélyiekkel szemben. Ezek szívósabbak, gyorsabb észjárásúak, demokrata szellemük miatt közvetlenebbek, magukat könnyen megkedveltetőbbek és jobb munkaerők voltak az átlag magyarországiaknál. Volt, akit csak a nepotizmus vitt a pályán előre, de a többség értékes tulajdonságai révén tudta megállni a helyét. Az erdélyi típus elleni ilyen magatartást természetesen az ösztönösen érzett kisebbségi érzés táplálta gyűlöletté itt-ott.

Ahogy sajátossá vált évszázadok során az erdélyi lélek, úgy magához hasonlóvá szerette a fából faragott, előre sejtett földöntúli szenvedéstől fájdalmas somlyói arcot. A kegytemplom szobra primitív, és mégis mély művész kifejezője a nép fájdalmának. Ezért van hihetetlenül mély gyökere az Ékes Virágszál tiszteletének. Ezért csak az érti meg, aki érzi. Másnak csak olyan Mária-szobor, mint a radnai, pócsi, remetei.

Havasokon, mezőn, börtönben, laktanyákban, kórházak kínos ágyain és búcsúsok kedvében, bölcsőringató szelíd anyák és sorsuk elé idézett komor férfiak lelkéből fakad a becéző név: Ékes Virágszál. És havason a hóvihár végét, mezőn a kalász érését, börtönben, laktanyákban a gyorsabban tűnő időt, kórházban a kín enyhülését, bölcső mellett a földönjáró szentek türelmét és alázatát, a megidézett férfiak erejét Ő eszközli ki.

Ha majd eleget szenvedtél, akkor megérted, hogy amit mondtam, az nem szép szó, vagy prédikációs frázis, hanem igazság. Mert a szenvedések során mind jobban erdélyivé válsz, nem külsőségekben, hanem belsőleg. Ahogy megérzed az Ékes Virágszál érintését, jobban szereted hazádat is, mert Ő és az a föld misztikus kapcsolatban van egymással. Aki nem csak a flekken erdélyiségét tudja értékelni, az tudja, hogy ez a kapcsolat menti át a népet az árvizeken.

* „Így szólt édesanyám pünkösöd előtti pénteken...” - a szerző édesanyja, Cs. Zakariás Anna ezt egy budapesti, 1951-es, vagy 52-es pünkösöd előtt mondhatta néhány sorral lejjebb a „fiam” a könyv címzettjének, a szerző akkor 8-9 éves fiának szól

** „Így” - ahogyan a két mondattal előbb említett „hideg-buták” mondják *** „háború, börtön, menekülés, földönfutás, a siculicidium sokféle új formája - a megállapítás hitelét növeli, hogy mindebben része volt a szerzőnek.

*****

Utánnyomás a kolozsvári Szabadság c, napilap 2003. március 5-i számából

A szamosújvári örmény temető sírkövei

Olvasom az örmény vonatkozású irodalom legújabb kiadványát.* A végére érve az utolsó lapon a budapesti XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat nevében az elnök, *Szongoth Gábor* így nyilatkozik: „Ezért készítettük (helyesen: készítettük) ezt a könyvet, ami (=amely) nem teljes körű felmérése a temetőnek, nem tudományos igényű, de talán felkelti az olvasó, az őseit kutató rokonok érdeklődését.” Az idézetben magam emeltem ki a nem túlságosan udvarias, sommásan ítélkező részletet. A könyv sokat ígérő címével szemben az ítékezésben van némi igazság. S mégis... Ha eltekintünk a könyv 18. lapig tartó bevezető fejezeteitől, a III. A temetőkert című résztől, a könyv lapjaiban örömet leli az olvasó. Innen csodás papíron, a sírkövek csodás színes fényképfelvételeiben gyönyörködhetünk. Igaz a szamosújvári szerző megállapítása: „A szamosújvári örmény sírkert esetében is fontos lenne megőrizni a sajátos jelleget, kikerülni a stílustalan, szellemétől idegen betelepítéseket, és biztosítani a belső törvényeivel összhangban lévő szerves fejlődést.”

Ismeretes, a szamosújvári vár alatti Gerla nevű falú a 16. század végén annyira elpusztult,

hogy talán egyetlen lakója sem maradt életben. Az 1672-ben Apafi Mihály erdélyi fejedelem hívására megjelent örmények 1700-ban megvásárolták a vártól délre eső Gerla falu helyét városépítés céljára. A város felépítése 15 évig tartott. Amilyen mértékben csökkent a vár jelentősége, olyan mértékben növekedett az új városé. Házai gyorsan szaporodtak. 1720-ban 148 ház, 1727-ben 193 ház, 1735-ben már 219 örmény ház volt. 1759-ben Szamosújvár a szabad királyi városok közé emelkedett, státusát II. József 1786-ban kelt új oklevélben megerősítette. Közben a város örmény lakói lassan-lassan elmagyarosodtak, beolvadtak a magyarságba. 1750-ben még 429 örmény családra csak 26 magyar család esett, száz év múlva a városban 2299 örmény mellett már 1681 magyar és ugyanannyi román lakott. Ettől kezdve a magyarrá vált örmények száma fokozatosan csökkent.

A századok folyamán elhunyt örmények, majd magyarrá vált örmény családok tagjait, leszármazottait temetni kellett. Az első ismert temetkezési helyek a templom körüli cintermek voltak. Ezek ma már nem léteznek, csak a főtéri nagytemplom alatt található kriptá van meg, amelyet Balázs Bécsi Attila külön fejezetben ismertet: a mai temető helyét 1807-ben határozzák el, 1808-ban nyitják meg. A temető kertben jelenleg Balázs-Bécsi összesen 615 sírjelet mér fel. Munkájában a teljes anyag közlésétől eltekint, bár rajtuk az Erdélybe menekült örmény családok nevének csaknem mindegyike fellelhető.

A temetőt nyolc parcella tagolja. A szerző parcellánként a legszebb, örmény vonatkozásban legjelentősebb személyek sírköveinek színes fényképfelvételeit sorakoztatja fel.

Gyönyörködöm az I. parcellában Simai Tivadar, Verzár Joachim, Meskó Izsák, a II. parcellában Korbuly Mária, Bondánfi Gábor, Jakabfy Emánuelné, a III. parcellában Kehes Joachim, Kappingyán Aladár, a IV. parcellában Esztegár László, Szarukán Katalin, az V. parcellában Gajzágó László, Agopcsa Gergely, Murádin Domokos, a VI. parcellában Fogolyán Gyula, Nuridsán Antal, a VII. parcellában Czetz Zakariás, Kapatáp László, a VIII. parcellában Dajbukát József, Zachariás József síremlékében. Olvasva a feliratok sokaságát, helyesen állapítja meg a szerző rólunk: mi örmények mindnyájan rokonok vagyunk.

A fényképfelvételeken túl tudományos szempontból legjobban értékelhető a könyvnek *A sírjelek tipizálása és művészettörténeti elemzése* című fejezete. A legrégebbi sírköveket klasszicista, a neogótikus, majd a szecessziós ízlésvilágot tükröző sírkövek követik. Számomra revelációnak hatott a nagytemplom alatti kriptá sírjeleinek leírása.

Sajnos, nem emelik, inkább rontják a könyv értékét A település rövid története, A nép és városa című, harmadkézről származó bevezető részek. Ez a könyv témájához szervesen nem tartozó rész 4-5 lapos, tömör bevezetőben szakszerűen összefoglalható lett volna... Mindez talán abból is adódik, hogy a felhasznált könyvészet címei között nem találom a Szabó T. Attila szerkesztésében, 1944-ben megjelent *Szolnok-Doboka vármegye magyarsága* című tanulmánykötetet, benne Bíró József tanulmányát: *Szamosújvár története*. Az már egyenesen mosolyt fakaszt, hogy az 1291-ben elsőként említett Gerlahida településnév a szerző szerint „valószínűleg 'sóslét' vagy 'gázlót' jelent”. Mi lehet ez a sóslét? A szerző talán erre a szóláshasonlatra gondolt: Sós, mint a géra? Valóban sokáig tartotta magát az a nézet, hogy a Gerla helység név a „gázló” jelentésű szláv grlo átvétele; az a szláv szó, amelyből a román garla is való. Ez a nézet ma már a múlté. A mai tudományos felfogás szerint a Gerlahida épp olyan összetett szó, miként a Bonchida. Az előbbi név tulajdonképpeni értelme ez: egy Gerla (Gerlach) nevű személy birtokán lévő (Szamos)híd: Gerla hídja. Az elnevezés azzal kapcsolatos, hogy egy Gerlach nevű személy birtokán híd vezetett át a Kis-Szamoson, s az áruval a hídon átkelőknek a tulajdonosnak vámot kellett fizetniük.

Murádin László

*A szamosújvári magyar-örmény katolikus temető monográfiája. Írta Balázs-Bécsi Attila, Budapest, 2002.

*****

Borbély B. Júlia

Karitatív és kulturális központ A Reménység Szigete

Immár hagyományossá vált a Magyarországon élő erdélyiek találkozója a Reménység Szigetén. Ahogyan azt 2001 óta mindig, ünnepélyes keretek között most is a Húsvét utáni második vasárnapon, ezúttal május 4-én tartották.

A Zalatnay István lelkész által fémjelzett és összeállított műsor minden igényt kielégített. A református istentiszteleten Tőkés László királyhágómelléki püspök hirdetett igét, a római katolikus szentmisét Fejes Rudolf Anzelm prelátus, a nagyváradai premontrei apátság prépostja celebrálta.

Ezután, illetve eközben néptánc-bemutatókat láthattunk a Kolozs-megyei Mére és a Budapest-rákospalotai Szilas Gazdakör táncegyütteseinek előadásában. Sor került a brassói Bálint Ferenc filmjeinek bemutatására, ugyanitt megtekinthettük Simon Enikő és Ábrahám Jakab brassói képzőművész munkáit, kóstolót kaptunk a bodzavámi Krizbai vár, a kerci apátság történelméből, valamint az 1848-49-es barcasági eseményekből s apácai, ürmösi népszokásokból. Különböző erdélyi tájegységek ízletesen kiállított népviseletét, használati eszközeit csodálhattuk meg.

Volt kerekasztal-beszélgetés, amelynek témája a hagyomány szerepe a XXI. században a határon innen és túl, amelyre olyanok keresték a választ, mint Andrásfalvi Bertalan, Kallós Zoltán, Tánczos Vilmos kolozsvári egyetemi tanár, Mohay Tamás a budapesti ELTE-ről, valamint Küllös Imola, Rekecsényből elszármazott csángó néprajzos. A beszélgetés vezetője Deáky Zita etnográfus volt.

A legfőbb kérdések: mi a hagyomány, milyen az állapota meglévő hagyományainknak, milyen választ adhat a hagyomány és adhat-e fogódzót az új helyzetben? Szóba került a hagyomány fogalmának sokféle értelmezése. Az előadók szerint bármely társadalom folytonosságának és fennmaradásának előfeltétele az, hogy a kulturális örökséget nemzedékről nemzedékre átadják.

Felvetődött a kérdés, hogy voltak-e a Kárpát-medencei magyarságnak egységes hagyományai s ha igen, miként kapcsolódtak nemzethez, egyházhoz, intézményekhez, az identitáshoz. Léteznek-e még hagyományos közösségek s miként strukturálja a hagyomány a személyiséget és az identitást. Miben és hogyan tér el a szórványban élő magyarok hagyománya a tömbökben élőkétől? Összeegyeztethető-e hagyomány és modernizáció? Az előadók rávilágítottak, hogy 1990 után a hagyományok egy része új tartalmat kapott, aktualizált módon jelenik meg és összeköti a Kárpát-medencei magyarságot, sokszor regionális és felekezeti különbség nélkül. Ez nyilvánul meg például a csíksomlyói búcsúnál.

Hogyan lehet küzdeni a hagyományok tudatos gyengítésével? A média hatékonyan, minden felelősségvállalás nélkül működik; gyakran szinte tudatosan folytatott értékrombolásról, az egyetemes értékű hagyományok gyengítéséről, megkérdőjelezéséről beszélhetünk. A hagyományok megítélésében az Európai Unióba való belépés is választások elé állíthatja a magyarságot,

A jelenlévők között, mint más alkalmakkor, úgy most is szép számmal voltunk jelen az EÖGYKE közösségéhez tartozó örmény gyökerű magyarok, Fark-, Merza-, Száva-, Tarisnyás-leszármazottak, akik kulturális egyesületünkön keresztül is igyekszünk ápolni gyökereinket, ősi kultúránkat, hagyományainkat.

Budapest, 2003. május.

*****

Örményekre emlékezve

(harmadik rész)

Fiatal geológusként 1976-79-ben a Kászon-medence borvíz tartalékaival foglalkoztam. Forrástól forrásig járva gyűjtöttem az adatokat és a borvízmintákat a laboratórium számára. És, mint néhányszor az életben, megint szerencsés voltam! A gondviselés jóvoltából egy olyan helyi vezetőt kaptam, aki nemcsak a források helyét tudta egyenként, hanem a történetüket is. Szőke József nyugdíjas - régen fűrészgéáros és osztályellenség - után a kászonjakabfalvi Kászon Gyöngye borvíztöltő vezetője, a „falu kétlábon járó enciklopédiája” ébresztett rá, hogy nem csak a kövek, de a borvizek is mesélnek, ha szóra bírjuk őket. Tőle tudom a négy kászon borvízfürdő és palackozó történetét, amit részletesen közöltem az „Acta” múzeumi évkönyv 1996-os kiadásában és népszerűsítettem néhány turisztikai munkámban.

A négy hely közül most csak a veresszéki borvíztelepről beszélek, mert ez kapcsolódik az örmény Fogolyán családhoz. A régi „Borárnyéki Balás-forrás” a mostani Veresszék-Pán forrás megfelelője. Kászonjakabfalvától DK-re 6 km távolságra található. Tulajdonosa Balási Simon József kászoni földbirtokos a XIX. század közepén Csík és Kászonszék főkirálybírója volt. A „Borárnyéki” források kiaknázása családi vállalkozás lehetett, mivel a társtulajdonos Balási Lajos 1891-ben a meglévő, 50 férőhelyes fürdő-szálloda mellé még egy „csinos lakóházat is épített”! (A kortárs Vitos Mózes leírása.)

Három év múltán, 1894-ben már állt az üzemképes borvíztöltő, amelynek vizét dr. Lengyel Béla vegyelemezte és engedélyezte a piaci forgalom számára. Ennek a palackozónak a termelési hozama nem ismert, de talán tanulságos adatként szolgálhat, ha megemlítem, hogy a gyógyulást akkor sem osztották ingyen: ugyanis egy melegfürdő 50 koronába került, míg egy hideg fürdőzés „csak” 12 koronát ért. (Vitos Mózes)

A rendelkezésünkre álló forrásmunkák közül igen értékes feljegyzéseket találunk Balási S. József „borárnyéki savanyúvíztulajdonos” sajátkezü, kéziratos könyvviteli naplójában, amelyet 1892-től 1897-ig folyamatosan vezetett. A napló ma a Csíki Székely Múzeumban található. A kézirat rengeteg adatot tartalmaz a fuvarosok, munkások, kubikosok alkalmazásáról; az összes kereskedelmi útvonalról és a Balásival kapcsolatban álló kereskedőkről, valamint arról a harcról, amelyet az „árulhatási engedélyért” vívott, ügyvédi segédlettel.

A naplóból az is kiderül, hogy még 1893-ban viszály kerekedik a társtulajdonosok között, amiből hosszantartó pereskedés lesz. A megromlott rokon kapcsolat a családi vállalkozást a századfordulóra csődbe juttatták. A borárnyéki telep így kerül az első bérlő, Boldizsár Lajos kezébe, aki 1920-ig fenntartja és üzemelteti a fürdőtelepet és a palackozót.

Utána dr. Fogolyán Kristóf sepsiszentgyörgyi örmény származású orvos következik, aki beton alapú, téglameletes épületet húzatott az általa Pánnak nevezett forrás fölé. Ezt és a töltőde-részt kötötte össze egy tetszetős, kőből és fagerendákból rakott szanatóriumi épületszárnyal, amely Kós Károly stílusát, kezenyomát őrzi mind a mai napig! (Különben a csíksomlyói Kalot épületén kívül ez a második és egyben az utolsó Kós Károly-tervezés a megyében.) A szanatóriumot Fogolyán doktor nem tudta befejezni a kedvezőtlen háborús konjunktúra következtében, de 1938-ig a töltőde folyamatosan működött. A veresszéki vizet Salvator néven forgalmazzák.

1938 és 44 között a borvíztelep Dávid Dezső kézdivásárhelyi kereskedő kezébe kerül. A Fogolyán-szanatóriumot ő sem tudta befejezni. Az 1944-48-as időszakban a töltés szünetel. 1948-56 között a kézdivásárhelyi „Gábor Áron” vállalat aknázza ki a borvizet, Végül 1956-ban átcsatolják a csíkkörzeti „November 7” vállalatához, amely elprédálja az épületeket, bezárva a töltődét. Csak a Fogolyán-féle befejezetlen szanatórium marad meg. 1973-ig Hosszú Ilona kászon lakos foglalkozott a borvíz házhoz szállításával. 1989-90-ben Bodó

János igyekezett rendbehozni a szanatóriumot, de a megkezdett munkálatok a megfelelő tőke hiányában abbamaradtak. Hogy ma még iható az épület alatti forrás vize, azt ezen utolsó kászoni vállalkozónak köszönhetjük, aki kitakarította, hermetikusan lefödette és csövön vezette ki a borvizet.

A gyönyörű környezetben lévő épület teljesen lenyűgözött. (Hiszen csak úgy áll egymagában, elhagyatva, szomorúan az erdőszélen!) Először 1979-ben láttam. Akkor még erős volt a tetőzete, de bent szörnyen nézett ki. A kászoni téesz marhacsordájának szolgált menedékkül, és a szó szoros értelmében bokáig ért benne a híg tehéntrágya. Csak úgy tudtunk a középen lévő forrásig elvergődni, hogy köveket és facsutakokat tettünk elébb-elébb, azokra lépkedtünk. Döbbenetem és felháborodásom leírhatatlan volt. Addig soha nem tomboltam így az emberi butaság, közöny és primitív rosszindulat láttán. Rögtön a néptanácsához mentem és szóltam a tanácselnöknek, hogy ez az épület a falu büszkesége kellene, hogy legyen - nem pedig istálló. Aztán egy dörgegelmes újságcikk következett a Hargita Népe napilapban, de nem sokat értem el vele, mert nem voltam „illetékes”. Abban az időben a környezetvédelem ismeretlen fogalom volt Romániában. Annyit mégis tettek, hogy a pásztornak büntetés terhe mellett megtiltották az épület efajta használatát.

Egy év múlva más pásztor, más istenjárás következett, és minden kezdődött előlről. Aztán a vállalatunkat szervezték át, és többé már nem tartoztak hozzám a borvizek, de ez nem akadályozott meg abban, hogy mint Scarlett O'Hara Tarára, néha ki ne menjek Kászónba erőt gyűjteni, megpihenni. Így szinte fotó-sorozatom van a Fogolyán-szanatóriumról, amelynek romlását nem tudtam megakadályozni, csak nyomon követni.

Az épület még áll, a huszonnegyedik óra ötvenkilencedik percében! Jövőre talán derékban megrokskadva találom. Felújítása csak úgy volna célszerű, ha a kies Veresszéket turisztikai és balneológiai célponttá nyilvánítanák - máskülönben régen összefonódott közös múltunk ezen törékeny emléke is teljesen a semmibe vész.

Csíkszereda, 2003. február 23.

Zsigmond Enikő
geológus

*****

Július 5-én, szombaton Világosító Szent Gergely ünnepére, valamint ünnepélyes szentmisére igen sokan látogatnak Szamosújvárra. Az eseményre az Országos Örmény Önkormányzat és a Fővárosi Örmény Önkormányzat közösen szervezett autóbust, amelyen számos magyarországi örmény kisebbségi képviselő, valamint a fennmaradó helyek szerint magyarörmény érdeklődő, hívó foglal helyet. Az utazás költségeit az OÖÖ és a FÖÖ közösen viseli, ugyanígy az ünnepek költségeiből is megosztva vállalt a két szervezet.

Az utazás július 4-én, pénteken kezdődik és 6-án, vasárnap este tér vissza a csoport Budapestre.

(A Világosító Szent Gergely ünnepéről szóló beszámolómat július-augusztusi, összevont számunkban közöljük.)

*****

Könyvbemutató

Május 28-án a budaörsi gróf Bercsényi Zsuzsanna Városi Könyvtárban tartotta *Fancsali G. János* szerzői estjét. Mint az ismeretes, a Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke zenepedagógus, zenetörténész és kutató, számos könyv szerzője, szerkesztője, vagy - önkormányzati-elnöki minőségében - „csupán” kiadója.

A budaörsi könyvtár jó hangulatú kistermében körülbelül negyven érdeklődő - köztük, s ez igen lényeges, az alapvetően sváb származású helybeli lakosság jónéhány tagja - megtudhatta, hogy Fancsali G. János kiadásában jelentek meg nyomtatásban Czetz János

honvédtábornok visszaemlékezései, amelyek négy évtizede heverték a Széchenyi Könyvtárban, a kort kutató történészek által tudottan, ám senki sem vette a fáradságot, hogy az értékes írás közkinccsé is váljék.

A találkozó fényét emelte Várady Mária színművésznő jelenléte, aki Petelei István - Fancsali, illetve a budaörsi örmény önkormányzat - által kiadott könyvéből olvasott fel egy rövid, kedves hangulatú írást. (Ehhez hozzá kell tennünk, hogy a művésznőnek körülbelül három perce volt arra, hogy erre fölkészüljön, lévén a Petelei-ötlet a kiadó-szerző a meghirdetett kezdési időpont előtt ennyivel kérte fel a „plusz még egyet” teljesítményre.) Várady Mária egyébként érzékletesen adott elő verseket egy szintén helybeli, önkormányzati kiadású verseskötetből, amelynek a szerzője az Erdélyben évtizede elhunyt Cserei Szász László, címe Várok igaz sárkányt.

A műsor vezetője Dávid Csaba volt. Szó esett a magyarörmény orvosok és gyógyszerészek című, valamint a gyergyószentmiklósi magyarörmény anyakönyveket közlő dokumentumgyűjtemény első kötetéről is.

A beszélgetésben a kiadott és a tervezett könyveken túl szóba került az oly érzékeny-fájó „nyelvkérdés” is. Fancsali János elmondta: a magyar kormány által a kisebbségek ötfős küldöttségeivel jelenleg megkezdett konzultációk a kisebbségi, valamint ezzel kapcsolatosan a választójogi törvény kisebbségi önkormányzati választásokra vonatkozó részeinek módosítását hivatottak előkészíteni.

Feltételesem szóba került az a kérdés is, hogy mi történne, ha esetleg az „aki nem tud örményül, az nem örmény kisebbségi” elv győzne. Fancsalinak erre igen egyszerű volt a válasza:

- Én akkor is ki fogok adni magyarörmény tematikájú könyveket.

A műsor után a Budaörsi Városi Könyvtár igen kedves, jóhangulatú állófogadással kedveskedett a résztvevőknek.

Mindannyiunk nevében köszönjük!

*****

Folytatjuk témák szerint csoportosítva a rendelkezésünkre álló adatoknak közzétételét:

Örmény gyökerű országgyűlési követek és képviselők

Nákó Sándor gróf, nagyszentmiklósi; *Wien, 1871. december 23. - + 1923. május 26. Budapest; Nákó Sándor (gróf Nákó Kálmán és bobdai Gyertyánffy Berta fia) valamint Wittenberg Sabine Erzsébet fia ; O. gy. képvis.:1901-18; 1906. május 24. - a fiumei és magyarhorvát tengerpart kormányzója, titkos tanácsos, főrend; *G. 158.*

Novák Antal; *Pest, 1797. - Gyula, 1843. május 19.; Novák Joachim Antal és Gastágnér Anna Mária fia; ; Békés vm. alispánja, aranysarkantyús vitéz; több ízben O.gy. követ *G. 374.*

Novák Dániel; *Úrmező,1857. július 7. - + 1914. augusztus 29. Úrmező; Novák Dániel és Mandits Erzsébet fia.; O. gy. képvis.:1906-11; Földbirtokos; *G. 371.*

Novák Márton; *Magyar-Lápos, 1784. febr. 16. - + 1851. június 6. Szamosújvár; Novák János és ? fia; O. gy. követ: 1841-43 ; Szamosújvár utolsó közigazgatási főbírája, (Sz. III 136.); *G. 378.*

Ötvös Ágoston; Gyulafehérvár, 1811. április 27. - + 1861. október 25. Gyulafehérvár.; O. gy. követ.;1848; dr. med. orvos, történész, a MTA levelező tagja 1860. -; H.

Pap Géza báró, elekesi; dr. *Nagybecskerek, 1864. június. - + 1934. július 9. Budapest; elekesi Pap Simon és Simay Anna fia. O. gy. képvis.: 1892-1901,1911-18,1927-36 +; A Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségének vezérigazgatója, főrendi ház tagja; *G. 384.*

Pátrubány Gergely; *Erzsébetváros,1830. - + 1891. június 3. Budapest; Pátrubány Márton és Lengyel Rozália fia. O. gy. képvis.: 1869-72; Dr. med., sebész és szülész főorvos, Budapest

tiszti főorvosa; *G. 386.*

Pattantyus-Ábrahám Dezső, *danczkai*; *Debrecen, 1875. július 10. - + 1973. július 25. Budapest; Pattantyus-Ábrahám László és Király Erzsébet fia. O. gy. képvis.: 1911-18; A második szegedi kormány miniszterelnöke és pénzügyminiszter (1919. júl. 12. -1919. aug.12.); *G. 398.*

Polyák Béla, szabolcsi; *Nyíregyháza, 1842. március 26. - +?; O. gy. képvis.:1897-1901; Elnöke az Általános és alelnöke a Nemzetközi Waggon-kölcsönző Részvénytársulatoknak, továbbá a »Vulcan« szerszámgépgyárnak; Tevékenységéért nemességet kapott

Sármezey Endre, *szombatsági*; *Mezőkovácsháza, 1889. március 14. + 1966. május 21. Budapest; Sármezey Zsigmond és Nágel Mariska fia. O. gy. képvis.:1939-44; Elnöke a Csanád, Arad, Torontál közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegye gazdasági egyesületének, tagja a vármegye törvényhatósági bizottságának; *G. 459.*

Sárosy Ferenc, dr. 1848-ban megválasztott, de elhalálozván, helyét elfoglalni nem tudta. *Szongott.*

Simay Gergely; *Szamosújvár, 1823. július 2. - + 1900. január 28. Kolozsvár; Simay János és Bogdánffy Veronika fia; O. gy. képvis.:1847-48, 1848-49, 1865-72, 1875-78; Kir. tanácsos, törvényszéki elnök, Szamosújvár polgármestere; *G. 407.*

Szilágyi Dezső dr.; *Nagyvárad, 1840. április 1. - + 1901. július 31. Budapest; Szilágyi Lajos és erzsébetvárosi Lukács Anna fia. O. gy. képvis.: 1884-1901; A jogtudományok doktora, A M. Tudom. Akadémia 1897. máj. 6. óta tiszteleti tagja, m. kir. igazságügyi miniszter (1889. ápr. 9. - 1895. jan. 15.), a képviselő-ház elnöke (1895 - 98)

Szongott Jakab, * 1827

Tutsek Sándor; *Kolozsvár, 1861. április 21. - + ?; O. gy. képvis.: 1906-11; Az Erdélyi Múzeum-Egylet igazgató-választmányának tagja. Az Ipari Védőegylet erdélyi osztályának ügyésze. Tagja az erdélyi róm. kath. státusnak.

Urbanics Kálmán, *sárkereszturi*; *Makó, 1884. június 15. - + ?; Urbanics Kálmán és lőgérpatonyi Hervay Ágnes (Hervay Kálmán és gyergyószentmiklósi Kövér Paulina leányának) fia.; O. gy. képvis.:1922-32; Főszolgabíró; *G. 248.*

Urmánczy Nándor; *Maroshévíz, 1868. október 1. - + 1940. október 31. Maroshévíz; Urmánczy János és Novák Mária fia. O. gy. képvis.: 1906-18; nevéhez fűződik az ún. országzászló-mozgalom; *G. 380.*

Vertán Endre, *szombatsági*; *Gyergyószentmiklós, 1813. szept. 23. - + 1879. márc. 26. Battonya-pusztá; Vertán János és Lukács Netti fia; 1861- *Kunágotai* álnéven író, a Ház egyik jegyzője volt; *G. 454.*

Vertán Endre; *Torda, 1864. - +; Vertán Endre és Zakariás Mária fia; O. gy. képvis.:1901-18; Torda-Aranyos vm. Függetlenségi pártjának elnöke; *G. 463.*

Vertán Etele, *szombatsági*; *Szombatság, 1848. március 4. - +?; Vertán Endre és talpasi Kabdebo Róza fia.; O. gy. képvis.:1911-18; Földbirtokos, a csanádmegyei függetlenségi és 48-as párt elnöke; *G. 454.*

Zakariás János; *Brassó, 1867. szeptember 12. - + 1946. január 5. Budapest; Zakariás Árpád és Dobál Erzsébet fia; O. gy. képvis.:1905-11; Pesterzsébeti közjegyző; *G. 503.*

Gorove Kristóf; *1752 - + 1801; Gorove László és Papp Mária fia; Szamosújvár város főbírája, több ízben kir. kormányzéki biztos és országgyűlési követ (Szinyeyi); *G. 127;*

(vége)

A továbbiakban is kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, vagy a közöltekkel kapcsolatban van pontosítása, kiegészítése, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe! Lehetőleg kérjük: az adott személy nevét, születési adatait, milyen örmény családdal van rokonságban, iskolai végzettségét, szakmai életútjának rövid leírását. Kérjük, jelezze az adatok forrását, esetleg azt, hogy az

adatok a birtokában vannak. Kérjük, adja meg nevét, címét, vagy elérhetőségét, hogy szükség esetén felvehessük Önnel a kapcsolatot, az adatok pontosítása, kiegészítése érdekében, vagy a birtokában lévő dokumentumokat lemásolhassuk, az utókornak való megőrzés érdekében.

*****

2003 május 21

Május 21-24. között a Honvédelmi Minisztérium és a Honvédség közös szervezésében gazdag programokkal emlékeztek a *Magyar Honvédelem Napjára*. A különböző programok a történelmet villantották fel, bemutatókat tartottak a Budai Vár különböző pontjain, egykori egyenruha- és fegyverbemutatókat láthattak az érdeklődők. Számos zenei együttes lépett fel, köztük természetesen honvédségiek is. Volt zenés alakulati bemutató s a gyermekek nagy öröme a szabadságharc egyik alakulatának egyenruhájába öltözött lovastüzek egy tábori lövegből még lövéseket is leadtak.

Az első napon, május 21-én, azaz Budavár 1849-es visszavételének 154-ik évfordulóján a Dísz-téri Honvéd emlékműnél ünnepélyes koszorúzást tartottak. Ünnepi imát mondott dr. Szabó Tamás katolikus és Csuka Tamás protestáns tábori püspök, valamint Frölich Róbert vezető tábori rabbi. Ezután az emlékművet Iváncsik Imre honvédelmi államtitkár, Szenes Zoltán altábornagy és az I. kerület polgármestere, Nagy Gábor Tamás, valamint a Budapesten akreditált külföldi katonai atasék képviselője koszorúzta meg. (Az atasék igen szép számban vettek részt, amennyire az egyenruhákat meg tudtuk különböztetni: legalább huszonöt ország képviseltette magát.)

A koszorúzáson - más civil szervezetek mellett - közösségünket a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat (Gosztanyi Mária elnök és Dávid Csaba) képviselte.

*****

Erdélyt örmény közmondás

Csak az az ember, ki olvasni tud.

Márt miájñ ná e, vov chszecznelu kide.

*****

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatta a Fővárosi Örmény Önkormányzat

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba,

Munkatársak: Dr. Sasvári László, Szongoth Gábor, Bálintné Kovács Júlia

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft.